

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN HUKUKİ BAŞVURU SÜREÇLERİNDE HAKLARI VE TEMEL REHBERİ

Avrupa
Birliği
**sivil
düşün**

Bu kitapçık Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı tarafından Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Anadolu Otizm Federasyonu'na aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Otizmli Bireylerin Gücü: Hukuki Başvuru Süreçleri Projesi

AB Sivil Düşün Programı tarafından desteklenen Otizmli Bireylerin Gücü : Hukuki Başvuru Süreçleri projesi Anadolu Otizm Federasyonu tarafından yürütülmüştür. Proje kapsamında Federasyona bağlı STK'ların hukuki başvuru süreçleri odağında kapasitelerinin güçlendirilmesi ve hukuki başvuru süreçlerine kaynak oluşturacak dijital ve basılı materyallerin üretimi gerçekleştirilmiştir.

Bu kitapçık, özel gereksinimli bireylerin hak ihlalleriyle karşılaştığı zaman hukuki başvuru süreçlerini uygulamaları için temel rehber görevi görmektedir.

Editör

E-ajans Eğitim ve Danışmanlık
2025

Avrupa Birliği
sivil düşün

Bu kitapçık Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı tarafından Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Anadolu Otizm Federasyonu'na aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Hak Arama Sürecine Dair Önemli Bilgilendirme

Bu kitapçık, özel gereksinimli bireyler ve ailelerinin hukuki başvuru süreçlerinde karşılaşılabilecekleri temel haklar ve yöntemler hakkında bilgilendirme amacı taşımaktadır.

Ancak burada sunulan bilgiler, genel bir yol haritası niteliğindedir ve her durumun kendine özgü hukuki dinamikleri olabileceği unutulmamalıdır.

Hukuki süreçler karmaşık ve hassas olabileceğinden, doğru bilgi ve yönlendirme için mutlaka sivil toplum kuruluşlarına (STK'lar), konu ile ilgili uzman avukatlara veya kamu kurumlarına başvurmanız tavsiye edilir. Hak kaybı yaşamamak adına, başvurulacak merci ve kullanılacak yollar hakkında detaylı bilgi edinildikten sonra sürecin başlatılması büyük önem taşımaktadır.

Hukuki başvuru sürecine başlamadan önce şu adımları göz önünde bulundurmanız faydalı olacaktır:

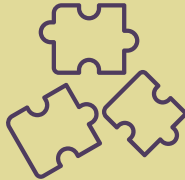

Hak Arama Sürecine Dair Önemli Bilgilendirme

1. **Uzman Görüşü Alın:** Hukuki haklarınızı tam anlamıyla öğrenmek için bir avukata veya ilgili STK'lara danışın.
2. **Delilleri Hazırlayın:** Başvurularınızda kullanacağınız belgeleri eksiksiz bir şekilde düzenleyin.
3. **Doğru Yolu İzleyin:** Başvurularınızın yasal süreler içinde, doğru kurumlara yapılmasını sağlayın.

Bu kitapçık, hukuki yolları anlamanıza yardımcı olacak bir rehberdir. Ancak her bireyin durumu farklı olduğundan, kişisel haklarınıza ilişkin ayrıntılı bilgi ve destek için uzman yardımı almayı ihmal etmeyin. Unutmayın, haklarınızı savunmanın ilk adımı, doğru bilgiyle yola çıkmaktır.

Özel gereksinimli bireylerin hukuki hakları, ulusal ve uluslararası hukuk metinleriyle güvence altına alınmıştır.

Haklarımızı Tanıyalım

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Tanınan Haklar

- Eşitlik İlkesi (Madde 10): Engelli bireyler, ayrımcılığa uğramadan eşit muamele görme hakkına sahiptir. Devlet, engellilerin toplumsal yaşama katılımını kolaylaştırmakla yükümlüdür.
- Sosyal Güvence ve Eğitim Hakkı: Devlet, özel gereksinimli bireylere ücretsiz eğitim ve sağlık hizmetleri sağlamakla yükümlüdür.

Uluslararası Sözleşmeler

- Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi: Türkiye'nin taraf olduğu bu sözleşme, özel gereksinimli bireylerin ayrımcılık ve eşitsizlikten korunmasını, topluma eşit bir şekilde katılmalarını sağlamayı hedefler.

Haklarımızı Tanıyalım

Engelliler Kanunu (5378 Sayılı Kanun)

Erişilebilirlik Hakkı: Kamu kurum ve kuruluşlarının fiziksel ve dijital erişilebilirlik sağlaması zorunludur.

Eğitim ve İşe Katılım: Özel gereksinimli bireylerin eğitime, istihdama ve sosyal hayata tam katılımı sağlanmalıdır.

Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır.

Özel gereksinimli bireylerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak değerlendirilemez.

Türk Ceza Kanunu (TCK)

Engelli bireylere yönelik şiddet, istismar veya ayrımcılık durumunda daha ağır ceza hükümleri uygulanır.

Hukuki Başvuru Yapabilmek İçin Gerekenler

Hukuki başvuruların geçerli ve etkili olabilmesi için bazı şartlar ve belgelerin hazırlanması gerekir bu gerekli belgeler aşağıda sizler için belirtilmiştir.

1. Gerekli Belgeler:

Kimlik belgeleri, başvuru sahibinin veya yasal temsilcisinin kimlik fotokopisi. **Engellilik raporu**, tam teşekküllü bir hastaneden alınan ve bireyin engel durumunu belgeleyen rapor. **Dilekçe**, başvurunun amacını ve talebini açıklayan resmi bir dilekçe. **Kanıtlar**, hak ihlaline dair yazılı belgeler (faturalar, sözleşmeler, resmi yazışmalar). **Görsel ve işitsel kanıtlar** (fotoğraf, video, ses kaydı). Son olarak noter onaylı **tanık ifadeleridir**.

2. Yasal Temsilci:

Özel gereksinimli bireyin kendi başına işlem yapamayacağı durumlarda veli, vasi veya mahkeme tarafından atanmış bir temsilci ya da vekalet vereceğiniz avukatınız hukuki süreçleri yürütebilir.

Hukuki Başvuru Nereden ve Nasıl Yapılır

Hukuki Başvuru Yapılabilecek Başlıca Kurumlar:

Adliyeler: Mahkemelere dilekçe ve delillerle başvuru yapılabilir. Başvuru türüne göre ilgili mahkeme seçilmelidir. (Örneğin İdare Mahkemesi, Aile Mahkemesi, İş Mahkemesi, Tüketici Mahkemesi, Asliye Hukuk Mahkemesi, Sulh Hukuk Mahkemesi vb.)

Savcılıklar: Suça konu bir durumda şikayetler suçun işlendiği yerdeki Cumhuriyet Başsavcılıklarına yazılı bir dilekçe ile şahsen ya da E-devlet sistemi aracılığıyla Vatandaş Uyp Portal üzerinden online olarak veya karakollara gidilerek yapılabilir.

Savcılığa başvururken sunulabilecek belgeler:

- Suçla ilgili yazılı ve fotoğraf, video, ses kaydı gibi dijital deliller.
- Olayla ilgili tanık ifadeleri.
- Maddi zararları kanıtlayan belgeler (örneğin, hastane raporu, tahsilat makbuzları, faturalar).
- Olayla ilgili önceki başvuruların veya kararların fotokopileri.

Hukuki Başvuru Nereden ve Nasıl Yapılır

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK):

- Engellilere yönelik ayrımcılık, erişim engelleri ve hak ihlalleri konularında başvuru yapılabilir. TİHEK, 6 ay içinde başvuruları değerlendirir ve karar verir. Başvuru için <https://www.tihek.gov.tr> adresinden çevrimiçi form doldurulabilir.

Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK):

- Kamu hizmetleriyle ilgili yaşanan sorunlar için Ombudsmanlığa başvurulabilir. Başvurular ücretsizdir ve genellikle 6 ay içinde sonuçlanır.
<https://www.ombudsman.gov.tr> adresinden online başvuru yapılabilir.

Valilik veya Kaymakamlık İnsan Hakları Kurulları:

- Yerel düzeyde insan haklarına yönelik şikayetler için başvuru yapılabilir.

Anayasa Mahkemesi:

- Anayasal hak ihlallerine karşı yerel mahkemeler dahil tüm hukuk yollarının tüketilmiş olması halinde Anayasa mahkemesine bireysel başvuru yapılabilir. Başvuru yerel mahkeme kararının tebliğinden itibaren 30 gün içinde yapılmalıdır.

Hukuki Başvuru Nereden ve Nasıl Yapılır

- Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru için belirli bir harç ücreti ödenir. Maddi durumu yetersiz olan bireyler adli yardım talebinde bulunabilir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM):

- Türkiye'de sonuç alınamayan tüm hukuki yolların tüketildiği durumlarda en son çare olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru hakkı bulunmaktadır. Ulusal düzeydeki son kararın kesinleşmesinden itibaren 4 ay (120 gün) içinde AİHM'ye başvuru yapılmalıdır. AİHM'e başvurular yalnızca Mahkeme tarafından sağlanan başvuru formu ile yapılır. Başvuru formu Mahkeme'nin resmi internet sitesinden indirilebilir. Form, eksiksiz ve doğru bir şekilde doldurulmalı, hak ihlaline ilişkin olaylar ve iddialar detaylı olarak belirtilmelidir. *Başvuru formu ve ekleri, posta yoluyla AİHM'nin Strasbourg'daki adresine gönderilmelidir:*
- The Registrar, European Court of Human Rights, Council of Europe, 67075 Strasbourg Cedex, France

Hukuki Başvuru Nereden ve Nasıl Yapılır

Başvuru Süreci, dilekçe ve delillerin hazırlanması sürecidir. Sorunu açıklayan bir dilekçe yazılır ve deliller eklenir.

Başvurunun Teslimi: İlgili kurumun belirttiği yöntemle (elden teslim, posta veya çevrimiçi başvuru) başvuru yapılır. **Başvuru Takibi:** e-Devlet ve UYAP üzerinden başvuruların durumunu kontrol edebilirsiniz.

Devlet Destekli Hukuki Yardım ve Avukat Hakları:
Ücretsiz avukat hakkı, maddi durumu yetersiz olan bireyler, bağlı oldukları baroya başvurarak adli yardım talebinde bulunabilir. Baro tarafından atanan avukat ücretsizdir. **Avukat değiştirme hakkı,** haklı gerekçelerin varlığı halinde memnun kalınmayan bir avukat, Noterden düzenlenecek bir Azilname azledilebilir ve yeni bir avukata vekalet verilebilir.

Hukuki Süreçlerde Dikkat Edilmesi Gerekenler:
Başvuru süresinde, hak ihlali durumlarında itiraz ve dava açma süreleri takip edilmelidir. Davanın ispatı için somut ve güvenilir deliller sunulmalıdır. Başvurunun doğru kuruma yapılması, süreci hızlandırır.

Bize Ulařabilirsiniz!

OtizmAnofed

anofed16

anofed@gmail.com

anofed

Bu rehber, özel gereksinimli bireylerin haklarını etkili bir şekilde savunmalarına rehberlik etmek için hazırlanmıştır. Daha fazla bilgi için Sivil Toplum Kuruluşlarımız ile iletişime geçebilirsiniz. Bu rehberin hazırlanmasında emeği geçen İzmir Barosundan, Avukat Mehmet Hamdi Özşarlak'a teşekkür ederiz.